

Poštarina plaćena u gotovu

POJEDINI BROJ 1 DINAR

MALI ISTRANIN

GOD. VIII

LISTOPAD 1936

BROJ 2

Mala pošta

RODITELJI, OČEVI I MAJKE! UČITELJI I ODGOJITELJI MLADEŽI!

Ne bi smjelo biti niti jednog djeteta, ni tudeg Vam, ni Vašeg rođenog, kome ne biste dali u ruke MALI ISTRANIN! Želite li da Vam djeca budu odgojena u ljubavi prema rodu i Domovini, u poštivanju svega, što je lijepo i plemenito, ne oklijevajte, pretplatite ih odmah na MALI ISTRANIN, glasilo naše male prognane braće iz Istre.

Pretplata iznosi samo 12.— Din. godišnje, a pojedini broj samo 1.— D.

* *

Prof. Ljudevit Čič, Osijek: Molimo Vas javite nam se što prije. Osijek u kojem smo dosad već niz godina imali preko 300 malih požrtvovnih prijatelja ostao nam je sada bez povjerenika.

Ante Modrušan, Kraljevica. »Malog Istranina« djeca su mi upravo razgrabila. Šalji odmah još 10 komada...« Tako nam pišeš. Ovakva pisma rado čitamo. Lijepa Ti hvala, Tebi i našim malim tamošnjim prijateljima, koje ovim putem od srca pozdravljamo.

P. Pelzer, Trsat. Slati ćemo po 25 komada. Hvala na pažnji i ljubavi.

Tomo Jedrlinić, Ljubljana, Vič. Poslasmu i GOLI ŽIVOT i daljnjih 8 kom. lista. Trsit ćemo se, da prema Vašem savjetu uvrstimo u rubriku »Razno« još više zanimljivih vijesti. Inače nas Vaše priznanje, da je list vrlo dobro uredivan, neobično veseli. I onako su nam takova priznanja jedina nagrada za naš trud.

Stj. Skrlin, Rajevo selo. Poslali smo 10 komada. Nastojte da interes kod djece ne jenja. Lijepo zahvaljujemo na trudu.

Jos. Lukež, Ivanec. Uredili smo stvar, kako ste željeli. Bratski Vam pozdrav!

Diković Vinko, Zaostrog. GOLI ŽIVOT smo ti poslali.

Pravdoslav Čulum, Dugirat. Hvala Vam od srca, stari prijatelju! Slati ćemo Vam po 30 kom. mjesečno.

Rad. Kovač, Katalena. Znaite koliko smo oduvijek cijenili Vašu suradnju. Znali smo da nas ne ćete zaboraviti. Pozdravljamo Vas i preporučamo se i u buduće!

Osn. škola, Krasica. Šaljemo 16 kom. i biti ćemo Vam zahvalni uspijete li da taj broj pretplatnika održite do konca godine. Živjeli!

Jos. Sedejeva, Ribnica. Iz Slovenije dobivamo tako rijetke pretplatnike da nas svaki pojedinac, koji nam se javi, dvostruko veseli. Poslali smo traženih 5 komada. Hvala Vam!

Osn. škola, Skrad. Vi ste ustrajni od prvoga dana, a što je u današnje vrijeme najinteresantnije uza svu tzv. krizu kod Vas broj pretplatnika ne samo da ne pada nego se povećava. Hvala Vam!

Krunoslav Degmečić, Tompojevci. Ne možete si zamisliti kako nas veseli, kad nam se oglase prijatelji iz sela, gdje do sada nijesmo imali pretplatnika. Pričajte djeci o Istri i zainteresirajte ih za njenu nesretnu sudbinu. Ona naša jadna zemlja potrebna je ljubavi baš ovih naših najmanjih.

MALI ISTRANIN

GOD. VIII ZAGREB, LISTOPAD ŠKOL. GOD. 1936 37 BR. 2

Moj najvrijedniji školski drug

(U spomen Vladimiru Gortanu, istarskom prvomučeniku i svim onim tisućama znanih i neznanih junaka, koji su u onoj našoj nesretnoj Istri žrtvovali mlade živote iz ljubavi prema jednoj velikoj, svetoj i uzvišenoj stvari: iz ljubavi prema Domovini i slatkom jeziku materinjem!)

Ne znam više ni sam, koliko sam godina izbivao iz svoga rodnog mjesta, koje se smjestilo tamo daleko negdje na zapadnoj obali Istre, na vrh brežuljčića, odakle ti puca prekrasan pogled na beskonačnu morskpu pučinu, koja se u dalekoj daljini stapa s lazurnim nebom u jedno....

Otišao sam bio iz njega još negdje prije velikoga rata, a vratio se u nj nakon nekih 15 godina... Možete si misliti, koliko je bilo moje iznenađenje, kad sam se poslije tolikog izbivanja u nj povratio. Ja sam pred očima još uvijek vidio samo malo seoce s bijelom crkvicom na vrhu, s bijelim kamenim kućicama, koje su po obroncima polijegale između vrtova ko jato bijelih golubova, a oko kuća sam još uvijek u duhu

gledao vedra nas mijana lica svojih nekadanjih školskih drugova, koji su se bosonogi naganjali preko plotova i kamenih zidića.

Već pri ulazu u selo, na mjestu, gdje su nekad rasli divlji lješnjaci, vidio sam velike promjene. Nije više bilo lješnjaka ni smokava. Tamo se kočila prekrasna zgrada, s natpisom »Scuola elementare«. Talijani nisu htjeli da se služe nekadanjom skromnom zgradom naše škole Družbe Sv. Ćirila i Metoda, nego su sagradili pravu palaču, sa stanicima za učitelje i učiteljice, najmodernije uređenu i u njoj su sada odzvanjale talijanske himne, koje su se orile iz stotina grla malih istarskih seljačića, koji se ovdje odnarođuju...

Baš je bila svršila škola, a na vrata izleti more djetinjih glavic.

Opaziv me, zastanu i na čas utihnu. Al u to se trgoše i kao na zapovijed svi dignu u vis desnu ruku, pozdravljajuć me »alla romana«,

rimskim fašističkim pozdravom. Zazeblo me oko srca, u meni je zadrhtala svaka žilica, a na oči mi navriješe suze. Bože, pa to su djeca mojih nekadanjih školskih drugova, sami mali istarski seljačići Hrvati, a eto što stvoriše iz njih.

Staru crkvicu na brijegu nijesam više ni prepoznao. Pokraj nje se kočio nov novcati, istom sagrađeni zvonik. Nije više bilo onog starog zvonika s drvenim krovom, kome sam nekad svakog dana o podne i o zdravomariji trčao, da potegnem užeta i pomognem starom Stipi zvoniti.

Sve je bilo strano, sve tako tuđe i daleko.

Uđem u gostionu kraj ceste. Sama neka nova nepoznata lica. U gostioni sjede nekakvi talijanski radnici, par karabinijera i još neki tipovi. Govorilo se samo talijanski. A nekad se ovdje nije nikad čula talijanska riječ. Postajalo mi već mučeno pri duši i bio bih najradije pobjegao da me nikada više selo moje ne vidi.

Konačno spazim jednog seljaka, nekako mojih godina. Pričini mi se poznat. Pogledam ga pobliže. Pa da! To je moj školski drug Ive...

»Ive«, nagovorim ga, »poznaš li me još?«

On me iznenađen pogleda, zamisli se na čas, a onda mi bojažljivo pruži ruku. Pa da! Ta ja sam sad »gospodin«, a on je još uvijek seljak... Ja se nijesam mogao svladati. Bio sam toliko obradovan, što sam konačno sreo poznatog čovjeka, starog druga, s kojim sam mogao iskreno i otvoreno razgovarati, da sam se upravo bacio na njega, zagrlio ga žestoko i do dva ga puta poljubio u oba lica...

Njemu kao da se počeo topiti led oko srca. Postajao je sve otvoreniji, sve nježniji. Razgovor se odvijao naglo, srdačno.

Prošetali smo se selom. Mnogo se toga izmijenilo.

»Gdje je sada Pjerin? Znaš onaj crni, vječno gologlavi i bosonogi skitalac koji je bio jedan od najgorih đaka u školi?«

»Pjerin? Hm! Nije njemu loše. Sada je advokat i kažu da mu dobro ide.«

»A Zvane? Onaj što nam je uvijek podmetao igle i stara pera na klupu?«

»On je bome u Americi. kažu da je tamo otvorio trgovinu i da je bogat čovjek!«

Dakako! Zvane i trgovina, to se je lako složilo. Ta on je već u školi uvijek nešto mijenjao, uvijek nečime trgovao, čas perima, čas olovkama i gumama, pa starim markama i što ja znam čime sve ne.

»A ti Ive?«

»Ja? Orem i kopam i mučim se ko crv za nasušni hljebac svagdanji na očevini svojoj.«

Šetali smo dalje, obilazili uskim puteljcima između kuća i vrtova. Kod svake smo kuće zastali, jer nas je sa svakom vezala po koja lijepa uspomena iz mladih dana.

»Hej, sjećaš li se, kako smo jednom na ovoj kući bili pračkama sva stakla porazbijali, a sutradan nam je učiteljica isprašila hlače da se sve dimilo...?«

»A sjećam se, sjećam, kako se ne bih toga sjetio. Šime se bio u nju zabarikadirao i gađao nas kroz prozor gnjilim krumpirima. A mi

upriličili na njega juriš pračkama i za čas nije više bilo ni jednog stakla čitavog na cijeloj kući.«

»Da, zbilja, a gdje je Šimić sada?«

»Nema ga više jadnika. Na robiji je negdje u Sulmoni, nedaleko Rima. Osuđen je na doživotnu tamnicu... Žarki je ono rodoljub bio. Nitko ga nije mogao slomiti. Njegovo dijete nije nikada smjelo obući fašističku crnu košulju. U erkvi bi prvi zagrmio onu staru našu hrvatsku crkvenu pjesmu: Budi hvaljeno po sve vrime..., a narod je to jedva dočekao i zapjevao opet u svom jeziku na jad i bijes župnika Talijana, karabinijera i onih nekoliko doseljenih Krnjela...«

»Zaista, Šime je uvijek bio žestoki rodoljub još kao mali đak...«

»Takav je ostao i kasnije, kad je odrastao. Kad su jednom Talijani ovdje slavili otrgnuće Istre od Jugoslavije, on je žestoko prosvjedovao. Uapsiše ga i sad čami negdje u tamnici, osuđen na vječitu robiju...«

Dodosmo do kuće Vladine. Bila je zatvorena, zapuštena. Vidjelo se da u njoj već odavna nitko više ne stanuje. Neki su prozori već počeli ispadati. Vrt je bio neobrađen, zarašten travom do koljena.

Začudeno pogledam Ivu.

»A Vlado, naš Vlado?« upitam nekako pod glas, kao da se bojim odgovora...

Ive je samo prignuo glavu i ušutio.

Najednom me pogleda skide kapu s glave i reče:

»Skinij kapu i ti, i pokloni se pred ovom kućom i pred žrtvom našeg nekadanjeg dobrog prijatelja Vlade. Njega više nema među živima...«

»Umro je?«, začudim se ja.

»Jest! Umro je! Ustrijeliše ga sa 25 hitaca u leđa...«

Oči mi se zamutiše suzama. U duhu sam ugledao jedno lijepo cjetinje lice koje se nekad dok sam još bio malen dječak zajedno sa mnom ovuda, oko ove kuće, veralo. Nije bio najbolji đak, ali je bio najbolji drug. Nije mogao prignuti šiju pred tuđinom, nije mogao zatajiti slatkog jezika materinjeg. Usprotivio se sili i nasilju. Došao je i pred sud i bio osuđen na smrt!

Zaista, Vlado je bio naš najvrijedniji školski drug!

Ernest Radetić

Prvi snijeg...

Lice sitne pahuljice
Nebo cijelo već je bijelo —
Prva radost djece naše
Obuzela cijelo selo...

Svatko žurno tad prolazi
Tamo negdje bravac dreči,
A naš Mile eno kupi
Suho granje u staroj sječi...

Vatru on će naložiti
Nek pucketa i dim vije
Pa ga briga ne će biti
Što studena zima bije...

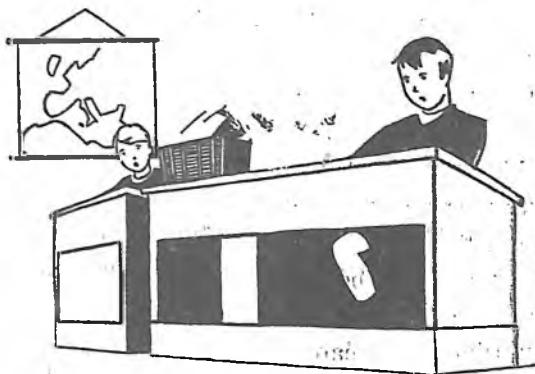
Po školi je cika, vika,
Jer se bijeli do i brijeg
Pokrio ga svakom mio
Prvi snijeg. —

Perčević Stjepan

Prvi put u školi . . .

Ljudi, žene i djeca u mom selu već su dugo razgovarali o novoj školi. Oni su se ponosili, što će skoro i naše selo imati svoju školu, koju će djeca rado polaziti, a možda i odrasli. I kako će lijepo biti, kada svaki u kući bude znao tko mu piše i što mu piše. Djedovi ne će morati praviti znakove na štapovima što od koga imaju primiti i što kome duguju. Njihovi će unuci znati i računati i onaj šepavi Monti, koji je sa zavežljajem na leđima došao u naše selo ne će više moći varati ljude bogateći se na njihovim žuljevima. Jer svaka marama, svaki komad platna bio je kod njega preplaćen brentom grožda, šunkom, sirom i drugim! Sve su takve i druge stvari ljudi prepričavali o budućnosti svoje djece, kojima će škola otvoriti oči. Sporazumjeli su se i o mjestu, gdje treba da se škola gradi i rado su sve žrtvovali da ona bude na što ljepšem mjestu usred sela.

I još malo i ona će biti pod krovom. Svakog bi se dana ljudi sastajali i prepričavali poslije dnevnog rada, prazneći lalice, što će gdje stajati, a mi bi djeca sve to sa nekim neobičnim iščekivanjem slušali, čudili se, a pomalo i bojali, kad bi nam oni stali govoriti o radu u školi! Mali Miho, moj drug, teško bi znao u takvim prilikama uzdahnuti jer je, kažu bio tvrde glave.

I škola je svakog dana postajala sve ljepša, a mi smo djeca sa sve većim nestrpljenjem i radošću čekali prvi dan škole. Jednoga dana osvane u našem selu »gospodična«. Bila je ozbiljna. Iz prikrajka smo je promatrali i skoro cijelo selo sakupi se da je pozdravi pri njenom dolasku. Mamice su već nastojale da joj se nekako dodvore da kažu ovo i ono o svome djetetu! Ona je svakog rado primala i svakog rado saslušala, a matere su djeci spremile nove haljine, čiste koušlje i povadile iz škrinja lijepe prslučiće da njihova djeca budu što čišća u školi i da im se drugi ne rugaju.

Kad se je po selu pročulo da je učiteljica dobra i umiljata i veći derani uputili su se u školu. Svi su htjeli učiti, a stariji su prosto zavidali nama djeci. Ona nam je lijepo pričala i ako smo mi malo upamtili, jer naša tvrda čakavština teško je ulazila u njenu štokavštinu, što je pomalo vukla na kajkavštinu, jer naša je gospodična bila Zagrebčanka. I eno je, ona i danas sa svojom porodicom živi u Zagrebu, ali o Istri sa ushi-

ćenjem voli govoriti a i o svim onim dobrim ljudima, od kojih mnoge na-
paćena istarska zemlja krije!

I kad su naše mamice uočile njenu skromnost i da je ona sama,
drugog je dana u školi bilo svega! I sira i grožđa, i mlijeka i mladoga
vina i badema. Svako je dijete po nešto donijelo. Nitko nije htio da se
zamjeri »gospodičnik«. Ta svi su je jednako voljeli, a i ona sve i htjela
ne htjela, morala je primati, jer se nije htjela nikome zamjeriti.

Nas je u školi sve zanimalo. I slike sv. Cirila i Metoda s dugim
bradama i nove slike za zornu obuku i raspelo i sve smo mi to sa
strahopoćitanjem gledali i promatrali i upravo pobožno ulazili i izlazili
iz škole. Rad pisaljkom nam je teže išao, ali mi smo ipak u kratko vri-
jeme radili njom na potpuno zadovoljstvo naše gospodične. Najveći
školski drug bio je skoro dva puta veći od mene, ali ni na primjedbu
»gospodične« da je prevelik nije htio izostati iz škole! I on je u kratko
vrijeme naučio čitati i pisati ma da je već bio prevalio petnaestu!

Videći stariji kako mi sa lakoćom pišemo, odlučili su da se skupe
i da i oni idu u školu makar uveće četvrtkom i naša je »gospodična«
mnoge od njih naučila i čitati i pisati! Ime naše prve »gospodične«
postalo je uskoro u našem selu nešto lijepa, rekao bih »sveta« i sigurno se
i danas još s velikim poštovanjem u mom malom istarskom selu spo-
minje.

Ante Modrušan

Veliki dar

Otac je išao u školu k učitelju, da upita, kako napreduje njegov
sinčić. Prije polaska rekao je dječaku: »Saznam li da si dobar i da dobro
učiš sutra te čeka nešto, što nijesi nikada još imao!«

Učitelj je dječaka vanredno hvalio: bio je dobar i marljiv i jedan
od najboljih daka u školi!

»Tata«, reče sinčić, »obećao si mi da me sutra čeka nešto čega još
nikad nijesam imao. Što je to!«

»Sutra ćeš imati ravnih deset godina!« odgovori mu otac, »a to
nijesi još nikada imao!«

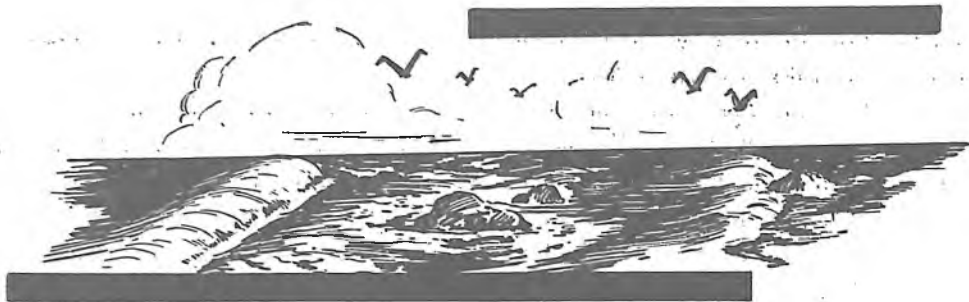
NARODNE PITALICE

Sakupio: Perčević Stjepan

1. Crven pas u pećini laje? — . . . . .
2. Što se ne može u loncu osoliti? — . . . . .
3. Upade vó u duboki dó — ne može ga cijeli svijet izvaditi bez
gospodina Boga — . . . . .
4. Tić-prilipić, pri grmu mu repić — . . . . .
5. Puna gréda bijelih golubova — . . . . .
6. Baci štap u oblak — iz oblaka kolo djevojaka — . . . . .
7. Šta je u gorici na jednoj nožici? — . . . . .
8. Vodom ide vode neće — gorom ide gore neće? — . . . . .
9. U moga Ive pune gaće svile — . . . . .
10. Kud zec krene kad navrší 3 godine? — . . . . .

Odgovori na str. 29

Istraninova pjesma

Iz Istre sam kršne, gdje tužni vali
puni bola, plača obalama lome.
— O, kleti tudinci, što ste jada dali!
O, nesretni rode, moj premili dome!

Utočište braća spremila su bratu
da bi olakšali mrak njegove noći,
ali Istra nije još u svome jatu,
te istarska tuga ne može još proći.

Sirotice moja, ljepotice vita,
koprena je crna draži Tvoje skrila,
srce moje uvijek, vječno za njih pita:
— Spava li na Učki Istarkinja vila?

Ne, ne spava vila, samo dušman kleti
vezao je teškim lancem njene ude.
Pa dokle će tako, dokle da se sveti?
Dokle li će Istra ropkinja da bude?

O, premili dome, milo moje cvijeće,
možda će mi lanci istrunuti kada,
pa ni spomen na njih ostati nam neće,
a možda će Istra strgnuti ih mlada.

Jer, Istra je živa, Istra još postoji,
bol je kiti, ali srce njeno bije.
— Iz Istre sam kršne, gdje rod tužno stoji,
al' mi vjera, nada, još umrla nije.

Sombor, Telečka.

Jovan Malezanović

Priča o Čaj-Kaj-Čanu i njegovim kćerkama

U davna vremena živio je car Čan-Kaj-Čan. Njegovo je carstvo bilo veliko ali siromašno jer su nepregledne poljane i visoke planine bile prekrivene samom soli i na njima nije ništa moglo rasti osim rijetke trave.

Čan-Kaj-Čan je imao tri kćeri. Htio je da im osigura što veći miraz pa je zapovijedio svojim podanicima da traže po planinama zlato. Stotine marnih ruku rovalo je po utrobi zemlje no svud sama sô a zlatu ni traga. Čan-Kaj-Čan je bio bijesan. Zamrzio je sô iz dna svoje duše.

Vrijeme je prolazilo. Hitao je dan za danom, odmicao mjesec za mjesecom, prolazila jedna godinica za drugom. Careve su kćerke odrasle a on postao starac. Osjetio je da se približava smrt pa stao razmišljati na kome da ostavi carstvo. Razmišljao je tri bijela dana, a četvrti dan odluči da će ga ostaviti onoj kćerci koja ga najviše voli. Dozove ih dakle sve tri predase i upita kako ga koja ljubi. Najstarija mu kćerka reče da ga ljubi kao srebro i zlato; srednja da ga voli kao samu sebe, a najmlada da ga ljubi kao sô. Car je mislio da ga najmlada kćerka ne voli pa je otjera u neki svoj planinski dvorac i zapovijedi joj da tamo živi sve do svoje smrti.

Par dana poslije toga dobio je Čan-Kaj-Čan poziv od susjednoga kralja da dođe na svadbu njegovog jedinca sina. Čan-Kaj-Čan je krenuo na put s bogatim darovima. Kralj-domaćin radosno ga dočeka i uvede u veliku dvoranu u kojoj se sve sjalo i blistalo od čistog srebra i žeženog zlata. Tu su bili na okupu svi najodličniji velikaši zemlje. Manjkali su još samo mladenci no kralj reče da će i oni naskoro stići a dok ne stignu neka Čan-Kaj-Čan malo založi, jer dolazi s daleka puta pa je sigurno gladan. Čaj-Kan-Čan sjedne bogatoj trpezi a sluge ga posluživahu biranim jelima ali sva ta jela bila su bljutava.

»Gle, zaboravili su da osole jelo!« pomisli Čan-Kaj-Čan i potraži solenku no solenke nije bilo na stolu. Zamoli jednoga od slugu da mu donese soli ali mu sluga reče da u cijeloj kući nema zrnca soli. Tada se Čan-Kaj-Čan obrati domaćini:

»Prijetelju, zar doista nema soli?»

»Nema« odgovori domaćin.

»Kako to?» začudi se Čan-Kaj-Čan »ta u mojoj zemlji ima je svaki pa i najveći siromah!»

»Istina je« reče mu domaćin »ali zaboravljaš da je u tvojoj zemlji ima i na pretek a u mojoj ni za lijek. Ali zato ja imam srebra i zlata koliko Ti srce zaželi.«

»Ta šta će mi srebro i zlato!» usklikne Čan-Kaj-Čan. »Bez njega mogu da budem ali bez soli ne mogu ni da živim!»

»A zašto si onda potjerao svoju najmlađu kćerku kad je rekla da Te ljubi kao sô?» upita ga domaćin.

Čan-Kaj-Čan uvidi kako je krivo učinio svojoj najmlađoj kćeri pa se silno rastuži. Uto se otvore vrata susjedne dvorane i na njima se pojavi mladi kraljević s nevjestom. Nevjesta je časak zbunjeno sustala, tražila nekoga očima pa kad je spazila Čan-Kaj-Čana, pohrlila mu u naručaj i zajecala: »Oče! Oprosti mi!» Čan-Kaj-Čan je zagrlio svoje najmlađe dijete i kroz suze mu šaputao: »Oprosti ti meni, dijete moje! Učinio sam ti veliku nepravdu.«

Kada su se izgrlili i izljubili, upita je otac: »A kako si došla ovamo?»

Mjesto nje odgovorio je mladi kraljević: »Jednog sam dana loveći lov u šumi zalutao i nakon dugog tumananja naišao u planini na dvorac a u dvoreu prekrasna zlatokosa vila. Bila je vrlo tužna i sva zaplakana. Zapitao sam je što joj je a ona mi ispričala da ju ovamo potjerao njezin otac, car Čan-Kaj-Čan, zato što mu je rekla da ga ljubi kao sô. Poveo sam je ocu da je uzmem za ženu no ona je rekla da se neće vjenčati bez očeva blagoslova.«

»Mislim da si uvidio vrijednost soli« upita Čan-Kaj-Čana kralj »pa se nadam da ćeš blagosloviti mladence.«

A Čan-Kaj-Čan zagrlji mladence i reče: Budite blagoslovljeni, djeca moja! Ali osim mogeg blagoslova ostavljam Vam i zemlju svoju da njome vladate dugo i srećno na zadovoljstvo svojih podanika. Živjeli!»

»Živjeli mladenci!» zaori dvoranom a kristalne čaše zazvečашe kao srebrna zvoncad. Da vam i dalje pričam? O sjaju i raskoši te carske gozbe? Ili o sreći mladenaca? Mislim da nije potrebno pa završavam priču.

Radoislav Kovač

I to je isprika

Jurić se nešto posvadio sa svojom sestrom, napao ju je i rekao joj da je prava majmunica!

Čuvši to otac pograbi Jurića za uha i reče: »Požali što si rekao i zamoli sestru odmah za oprostjenje!»

Jurić ode plačući do sestre i reče:

Oprosti seko, jako mi je žao, da si majmunica...«

Skladište

Janko u igri
Baš nema mjere
Pa svoje hlače
Često podere.
Mati sve to trpi,
Svakiput ih krpi.
Krpila mu ih i juče,
I gledajte što mu
Iz džepa izvuče:
Staru škljocu,
Čep za bocu,
Tri špekule,
Žir iz šume
I praćku od gume;

Koturić bez konca
I klatno bez zvonca,
Šiljak drven,
Papir crven,
Komadićak žice
I dvije udice;
Kutiju iz apoteke
Zgužvanu i staru,
A u njoj... Pogodite!...
— Živu bubu-maru...
Sada znate kakav li je
Ovaj majčin sin:
Od svog džepa stvorio
Pravi magazin — —
Šime Fučić

Izgubljeno vrijeme

Velikim i krupnim slovima bilo je napisano na tabli jednog dućana:
OVDJE

PRODAJE SE SVJEŽA RIBA

Prodje mimo neki profesor, zaustavi se i stane čitati. Profesor ko profesor stao je tražiti dlaku u jajetu i nezadovoljan s natpisom udje u dućan, pa reče trgovcu:

»Čemu treba riječ »OVDJE«? Tu riječ možete mirne duše s natpisa izbrisati. Svakome je jasno, da se riba prodaje baš ovdje, a ne bogzna gdje drugdje.

I trgovac dade izbrisati riječ »Ovdje« sa natpisa.

Nedugo zatim prodje drugi neki mudrijaš ulicom i videći natpis udje i reče:

»Zašto je potrebna riječ »PRODAJE SE« ne znam. Samo je po sebi razumljivo, da se u trgovini ribom prodaje riba. Samo vi lijepo izbrišite ove suvišne riječi »PRODAJE SE.«

Poslušša trgovac i odstrani natpis PRODAJE SE, te ostadoše samo riječi: »SVJEŽA RIBA«.

»Hej, mudrijašu, ala si pametan. Pa zar je potrebno da pišeš da je riba svježa. Pa valjda ne prodaješ staru pokvarenu ribu. Izbaci zaboga onu riječ SVJEŽA, da ti se ljudi ne smiju.« Tako ga je napao treći znanac, a on, dobričina, lijepo izbriše i riječ SVJEŽA tako da ostade samo natpis »RIBA«.

Jednoga dana pak prodje i opet nekakav pametnjaković, pa ugledav taj natpis udje nezadovoljan u dućan.

»Što će ti taj natpis od jedne riječi? Sasvim je nepotrebno da ljude upozoruješ njime, da prodaješ ribe. Na stotinu metara od tvog dućana osjeća se miris ribe, pa ne treba da još i tablu vješaš.«

Uvidje trgovac da i ovaj ima pravo pa skine tablu i otada su ljudi samo po mirisu znali za njegovu trgovinu riba.

Istra

Čežnja

Ne vidim te gordo stijenje,
ne gledam te plavo more,
ali čujem kako stenje
val tvoj krepki podno gore!

To stenjanje muklo, jako
u duši mi vječno bruji
i urličuće stvara pakō,
što u mojoj krvi struji!

O, zar vječno ovaj pakō
u duši će mojoj harat?
Pa zar uvijek, vječno tako,
bol će jadno srce parat?

O, zar čuti ne ću više
kako stara pjesma lijeće
sada jače, sada tiše:
kō da joj se mrijeti ne će?

Zar ni žubor Mirne, Raše,
ni ovnova zvonca neću,
u sutone čuti, s paše,
kada svojim tor'ma kreću?

Pa zar uvijek bit će tako?
I zar nikad ne ću moći:
Istro, majko, jedna braćo —
bar i na čas k vama doći?

Strane naše ogoljene;
luzi naši isječeni;
majke naše ispaćene;
oci naši izmućeni:

hoćete li muke ove
moći podnijet', izdržati?
Nećete li, pod težinom
svireposti, smalaksati?

Ao, djeco, nado naša,
ao, majko naša jedna,
zar baš uvijek biti ćete —
i kruha i riječi gladna?

Ljubo Brgić

Kako je postala vjeverica

Živjeli u davno doba otac i majka i imali malog, lijepog sinčića od kojih pet godina.

Koliko su stari roditelji bili tromi, u toliko bio im sin živahan; pravi vragoljan. Popne se on na svako stablo, pa i najviše; uzvero se i na najtanju grančicu, a spuzne na tlo u tren oka; ama, rekao bi, ima

krila! Pravi on skokove kao nitko u selu; prevrće se u zraku; hoda na glavce, ama, eto, — pravo čudo od gipkosti! Pravi, pravcati vragoljan!

Vere se on od dana u dan i najviše i najljepše voće njegovo je. Kamo on doprijeti može, nitko da dopre.

I prozvaše ga »Veralo«!

Vere se Veralo cijeli bogovetni dan, a da smije, na stablu bi i noćio. Zalazio Veralo i u tuđe voćnjake, u tuđe voće, pa se time i hranio. No mari on ni za ručak ni za večeru; ta ima dosta voća.

A imao Veralo krasne, bijele i oštre zubiće. Pa kako i ne bi: ta tko bi mu lomio orahe i lješnjake?!

Ne će on da ih tuca. Jok, ne će on, da, radi oraha silazi sa stabla, već griska polako, pa i najtvrdi orah slomi. Opominjali ga roditelji: »Nemoj se Veralo toliko verati! Pasti ćeš, ubit ćeš se!»

»No ću, no ću, nebojte se«! odgovarao on.

»Veralo«, veli otac »ne zalazi u tuđe voćnjake! Ljudi će te«!

»Ne će tati, no će«! odgovara on smiješeći se.

Opominju oni tako njega, ali bez koristi!

Veralo ko Veralo: vere se povazan i ni brige ga ni za što.

Ljudi trpili njegovo veranje dok nije dirao u voće, ali kada poče da im voće obire, počeše ga ganjati. Ali se Veralo ne plaši, već s grane na granu, pa hop na tlo, a odatle skoči na drugo drvo, s drugog na treće i tako, dok ne umakne!

Ljudi se u početku ljutili, zatim i čudili i smijali videći ga onako žustra, kako im svaki put umaće i nitko da ga uhvati.

I potraja tako dugo vremena, dok mu se jednog dana ne razbolješe i, konačno, pomriješe roditelji, a naš Veralo osta sam, samcat na ovome svijetu!

Otsada ne htje Veralo više da zna za kuću, već i danju i noću na drveću. Pa i prespava na njemu. Voli on stablo od kuće; lišće i ptice od ljudi, i voće od kruha i mesa!

A kad stiže zima — zamaće u šumu, pa tu: sa stabla na stablo, a stan si nade u duplju drvota. Sprema on sebi i zimnicu. O, i te kako! Nabere oraha, lješnjaka i kestena, pa s njima u duplje, pa i ako studen vlada, vere se i skače i polako griska.

I, tako godinu, pa dvije i dalje.

Za čudo, ne raste Veralo, ne, već čak i manji biva. Dok jedne zime, koja bijaše neobično oštra, ele čuda: obrasto Verala dlaka, a druge dobi i rep!

Čude se ljudi što li to posta od Verala! Pa to nije više Veralo, već neka smiješna i lijepa životinjica!

A izmijenj se i glava; ama sve! I, naš Veralo, nije više dijete, već prava pravcata lijepa životinjica, koja sada: i lakše skače, i brže se vere, i hitrije penje!

Pretvori se Veralo u životinjicu, što jo našim šumama susrećemo, a ljudi je prozvaše vjeverica.

Ljubo Brgić

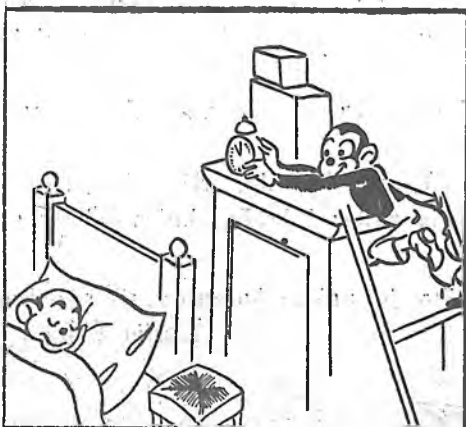
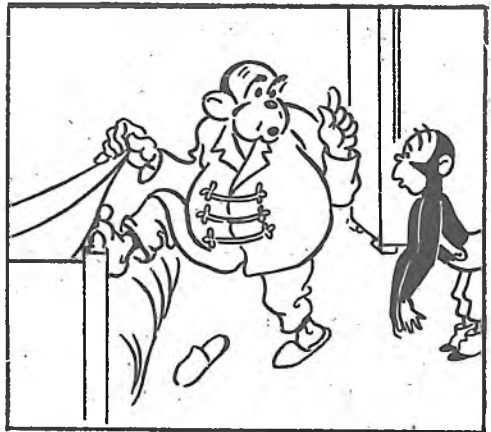
U kući staroga majmuna Floka osjećao se je naš Klok vanredno ugodno i prijatno. Jednako stari Flok, kao i gospa Flokovića tetošili su ga i mazili kao svoje rođeno dijete. Najbolje zalogaje njemu bi dali, a on ih je bome i zaslužio. Brz i okretan on je za čas pospremio kućicu, sve uredio i olaštio, da je bila prava milina.

A kad bi na večer stao pričati svoje zgrade i nezgrade, svoje vratolomne pustolovine s Jožičem, egzotična putovanja od sjevernog do južnog pola, od Kine do Amerike, Floku se samo dlaka ježila čas od straha čas od smijeha.

Kad bi se tako do sita napričali popili bi svaki po šalicu toplog čaja i lijepo legli spavati. To je bio život za našega Kloka. Ništa ne raditi, a dobro jesti i piti, i ne nositi vječno glavu u torbi kao ono nekad.

»Hajde Klok, ti si mlad i bistar, budi tako dobar, pa me sutra ranije probudi, jer moram u posjete čak u Maksimir svom starom drugu nekom Pavijanuu, koji je ovih dana, kako sam čitao u novinama, odsjeo u tamošnjem hotelu »Zoološki vrt«.

»Dobro, striče Flok«, reče Klok i

spremi se da će i on u krevet.

Povukao se do svog ležaja i da će spavati, al u to mu sine u glavu: a što ako i ja zaspim? Tko će onda probuditi starinu Floka? Flokovića bome ne će, jer ona kad jednom zaspri, hrče kao da drva pili i ni topju s Griča ne bi probudio.

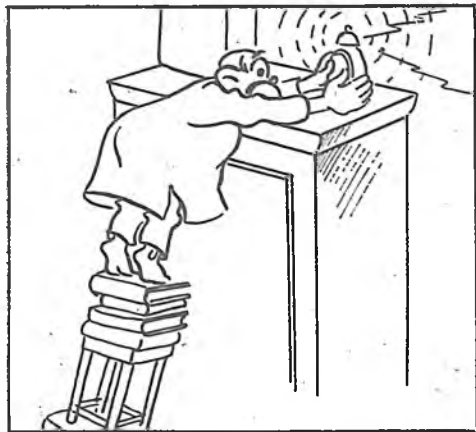
Nego zašto je on ponio u svom zavežljaju onu staru budilicu? Za paradu bome ne, nego da mu bude negdje od koristi.

A evo sada je najbolja prilika da mu posluži. Navit će on lijepo budilicu na 5 sati, stavit će ju na ormar kraj kreveta Flokova, pa nek mu lijepo ujutro zvonit.

Smišljeno učinjeno. Navije on lijepo budilicu i odnese je na ormar kraj kreveta Flokova.

Drugog dana ujutro zazvoni u 5 sati ko da su se sva zvana s katedrale odvezala. Floka je, od straha znoj oblio. Najprije se obazirao na sve strane, da vidi odakle ta zvonjava, dok konačno ne ugleda na ormaru budilicu. Kako će da se popne na ormar jadnik. On je prilično malen, a skakati više ne može kao nekoć. Nije on više onako okretan kao onda dok je bio mlad. Ugojio se bome i sada ima tustu trbušinu. Lako je Klocku penjati se na ormar, kad je još mlad i suh kao trlica.

Al nema druge, valja se popeti ma na kojigod način. Budilica zvonit

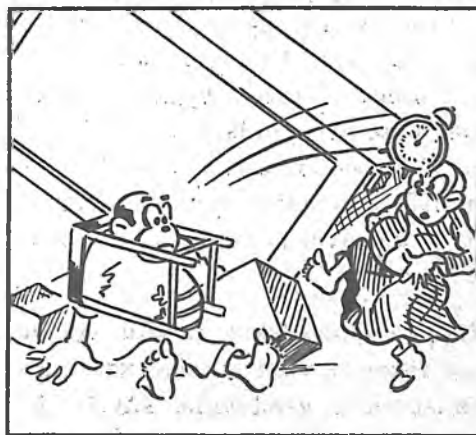
i zvonit, ko da ni ne misli prestati.

Flok se konačno odluči. Naslaže na stolac nekoliko knjiga, na knjige postavi drugi stolčić, popne se na nj i stade se prtiti, da dohvati budilicu. U zao čas! Tek što ju je dohvatio stolac se omakne i on se stropošta ko puna vreća na pod, a stolac na njega. Da nevolja bude još veća iz ruku mu se izmakla budilica. Upravo je u tom času uletila u sobu i gospa Flokovića

probudena silnom zvonjavom, a nesretna budilica njoj ravno na glavu, da je sve zvijezde vidjela od snažnog udarca.

Jadni Klock začuvši buku i lomnjavu, psovke i grdnje gospe Flokoviće znao je što ga čeka. Pograbi siromah svoj zavežljaj, ostavi i budilicu i štap, pokupi se i podvučena repa odmagli iz kuće...

Ode... Ode opet u svijet.

NARODNE PITALICE

Odgovori (vidi str. 21)

1. Jezik. — 2. Jaje. — 3. Zalaz sunca. — 4. Grozd. — 5. Zubi. — 6. Jabuke. — 7. Gljiva. — 8. Hlad (sjena). — 9. Kukuruz. — 10. U četvrtu godinu.

Dječje novine

Što se događa u svijetu

Gradanski rat u Španjolskoj. Svaki je rat grozan, ali gradanski rat je najgrozniji. Kada vidimo što se zbiva u onoj nesretnoj Španjolskoj, sada istom znamo kolika je nesreća kada se jedan narod razdjeli na dva neprijateljska tabora, koji se međusobno kolju do istrebljenja. Međusobno se ubijaju ljudi jednoga jezika, jedne krvi, brat stoji proti bratu, otac proti sinu. Biju se, pale i pustoše svoju vlastitu zemlju, ruše svoju vlastite kuće. Pri tom postupaju s najvećom okrutnošću.

Kada dvije neprijateljske države vode rat moraju se ravnati po nekim međunarodnim pravilima, vojnike koje uhvate žive odvođe u zarobljeništvo. U gradanskom ratu nema zarobljenika, koga živa uhvate toga strijeljaju. Pri tom stradaju i žene i djeca i starci. Pogibaju tako čitave porodice, uništava se jedan narod, a to samo zato, što među ljudima nije bilo dosta bratske šnošljivosti i poštovanja tuđega osvjedočenja.

Slike sa španjolskog ratišta, što ih donose razne novine strašne su. Najveličanstvenije građevine, što ih je narod teškim žuljevima gradio stoljećima, danas su prah i pepeo. Čitave porodice ostale su bez hranitelja bez kuće i kućišta, skieću se po poljima, bez hrane, bez odjeće, bez

krova nad glavom u ovo strašno zimsko vrijeme, nikad sigurni za život. Djeca su pobijena i ranjena, koje bez ruku, koje bez nogu, a jadne majke kukaju nad njima.

Čuli ste sigurno o prekrasnoj tvrđavi, koja se dizala nad gradom Toledom. Bila je to jedna od najveličanstvenijih i najljepših građevina na svijetu, koja se gradila preko šest stotina godina. Putnici iz cijeloga svijeta dolazili su da joj se dive. A danas? To je samo gomila kamenja. Jedna stranka koja se bori proti drugoj, napravila je rov do pod tvrđavu podmetnula nekoliko vagona dinamita i zapalila. Divna je građevina odletjela u zrak i punih pet minuta padala je čitava kiša kamenja. A u tvrđavi je bilo oko 1500 ljudi, od toga 700 žena i djece. A ti ljudi nijesu bili neprijatelji, nego Španjolci, braća onih istih Španjolaca, koji su grad digli u zrak.

Španjolska je uništena, pobijedila ma koja stranka. Već se danas govori, kako će pojedine veće države dobiti nekoje španjolske otoke i kolonije. Španjolsku zemlju danas pustoše tuđinci, španjolski narod pljačkaju stranačke legije... Tuđi piloti bombardiraju španjolske gradove, a tuđi oficiri prave planove kako će upropastiti i raskomadati španjolsku zemlju. Španjolska je igračka u rukama stranih sila.

Djeco, ne zaboravite nikada u životu, da prva i najveća ljubav vaša ima biti ljubav prema domovini i zemlji, koja vas je rodila. Budite

snošljivi i poštujujte svačije uvjerenje. Pamтите ove riječi i ne zaboravite ih kad odrastete. Jer evo vidite do čega dovodi bratska mržnja.

RAZNO

Žetva u raznim krajevima svijeta. U rujnu i listopadu žanju žito u Švedskoj i Norveškoj. U studenom žanju u sjevernoj Australiji, u prosincu u Južnoj Americi i Zapadnoj Indiji, u siječnju i veljači u Južnoj Australiji, u novoj Zelandiji, u Čilea i Argentini, u ožujku u Prednjoj Indiji, u travnju u Meksiku, Egiptu, Perziji i Siriji, u svibnju u Kini, Japanu, Maloj Aziji, Tunisu, Alžiru i Maroku, u lipnju u Kaliforniji, Španjolskoj, Portugalu Italiji, Grčkoj i južnoj Francuskoj, u srpnju u Francuskoj, Njemačkoj, Čehoslovačkoj, Austriji, Mađarskoj, Jugoslaviji i Sjedinjenim Državama Amerike, a u kolovozu u Rusiji. Kako vidimo ljudi žanju na svijetu tako rekuć svakog dana.

Španjolci ratuju. U Španjolskoj bjesni građanski rat. Vojska koja se nalazila u Maroku u Africi pobunila se protiv vlade u Madridu. Na čelo pobunjenika stavio se mladi general Franko, prešao je preko tiješnjaca iz Afrike u Španiju i udario na vladine čete. Borbe su krvave, ne šteti se ni žene ni djecu. Najveličanstvenije gradevine u Španjolskoj pod udarcima topova danas su ruševine. Sve izgleda da će pobunjenici uspjeti i zagospodovati Španijom. — Španjolci su mješavina raznih naroda. U njima kola krv starih Rimljana, arapskih Maura, Kelta i Baska. Od prirode su vatreni i temperamentni, pa nije čudo što se lako raspale i tuku do krvi.

Nesretni pomorci. Na otok Madeiru doplovio je parobrod natovaren kokosovim orasima. Od četrdeset i dva člana posade na brodu bilo je 12 mornara mrtvih. Liječnici su ustanovili da su mornari umrli od ujeda zmija, koje su se među orasima neopaženo uvukle na brod.

Predsjednik Čehoslovačke republike Dr. Eduard Beneš posjetio je prije nekoliko dana Slovačku, pa je bio u glavnom gradu Slovačke Bratislavi, a posjetio je i mjestance Žilinu, u kom živi jedan naš mali pretplatnik. Tom prilikom poslao nam je naš mali pretplatnik iz Ziline Daša Andrašek, jednu kartu na kojoj je otisnut poseban poštanski žig, koji je ovjekovječio tu zgodu. Mali Daša piše nam nek čuvamo te marke, jer da će one jednom imati veliku vrijednost. Pa kad već želi mi ćemo ih sačuvati.

Zajedničke marke Male Antante. Naše male sabirače maraka sigurno će zanimati vijest, da će uskoro sve države koje su članice Male Antante, dakle Čehoslovačka, Jugoslavija i Rumunjska, izdati zajedničke marke. Na českim markama biti će slika kralja Petra i rumunjskog kralja Carola, te pogled na Beograd i Bukurešt. Na rumunjskim markama biti

će slika predsjednika Beneša i kralja Petra, a na jugoslavenskim markama imat ćemo sliku kralja Carola i predsjednika Beneša, te pogled na Bukurešt i na Prag.

Snijeg u Južnoj Africi. U Transvaalu i Kapstadtu u Južnoj Africi pao je ovih dana, prvi puta nakon dvadeset i tri godine, snijeg, deset centimetara visok. Ulice su u gradovima pune ljudi, koji s velikom znatiželjom promatraju snijeg, jer to je za Afriku tu zemlju sunca i vrućine, velika rijetkost. Djeca su neprestano na ulici, dive se i čude, jer još nikada u svom životu nijesu snijega vidjela.

Čadsko jezero se osušilo. Čadsko jezero nalazi se u Africi, a veliko je koliko cijela Belgija. Jedna rijeka, koja se u nj slijevala promijenila je korito i voda u jezeru počela je naglo opadati. Dubina jezera danas iznosi samo pol metra, a uskoro će na tom mjestu biti sama pustinja kao u Sahari. Nesreća će biti to veća, jer će čitava okolica, koja je deset puta veća nego čitava Jugoslavija, ostati sasvim bez vode. Do sada je naime voda iz Čadskog jezera natapala ispod zemlje čitavu pokrajinu i opskrbljivala vodom sve bunare.

Brzina radio valova. U jednom selu nedaleko Rima planula je vatra i uništila poštansku zgradu. Vatra je prijetila da će uništiti cijelo selo, a nikako se nije moglo zvati u pomoć vatrogasce iz drugih mjesta, jer su bili uništeni svi telefonski i brzojavni aparati. — U selu je, na sreću bio jedan dak, radio amater, koji si je bio uredio malu stanicu za primanje i davanje radio vijesti. Mladi radio telegrafist stao je brže bolje davati znakove i zvati u pomoć. U dalekoj Danskoj, u gradiću Kodanu, bio je drugi jedan radio amater, koji je uhvatio na svom aparatu te očajničke pozive mladog daka. On je brže bolje putem kratkih valova obavijestio o požaru radio stanicu u Rimu, ova je nazvala vatrogasce i u najkraćem vremenu od 8 minuta, vatrogasci su već odjurili u ono malo seoce kraj Rima.

Poljski letači srušili se u tundru. Tundre su beskonačne močvare, obraštene travom i mahovinama, a na sjeveru Evrope imade ih veoma mnogo. Dva poljska letača digla su se u Varšavi u balonu, ali ih je vjetar odnio prema sjeveru, rastrgao im balon i oni su pali u tundru nekih 25 kilometara od ribarskog naselja Oneki. Želeći spasiti živu glavu oputili su se po močvari prema selu Oneki. Njihov je put bio strašan. Do pojasa su zapali u močvaru, cipele i odijelo im se sasvim raspali, a prevaljivali su svakog sata samo 100 metara. Šibice su im u žepu pokisle, pa nijesu noću mogli ni da zapale vatru i ogriju se. Pet su dana tako hodali, dok nijesu konačno, sasvim izmučeni i na smrt umorni stigli do prvih ribarskih kućica. Videći ih tako propale i izmoždene od gladi, studeni i napora, ribari su mislili da su sablasti, a ne ljudi.

Tko je izmislio računanje satova, minuta i sekunda? Razdioba dana na 12 satova potječe još iz vremena starih Babilonaca, dakle nekoliko tisuća godina prije Isusa. Kako je to bilo pametno i mudro izmišljeno najbolje nam svjedoči to, što se je to brojenje održalo do dana današnjega, i da nitko od svih kasnijih učenjaka nije mogao ništa boljega izmisliti.

Ženska osn. škola, Karlovac. Ispravili smo.

J. Knežević, Vrpolje. Poslali smo 8 kom. Nadamo se da će list naići na lijep prijem kod djece.

Jovan N. Sevdić, Daruvar. Hvala Vam od srca. Soko nije nikad zatajio.

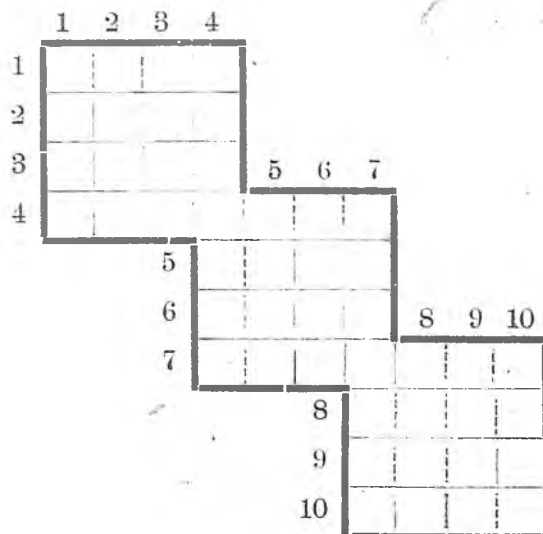
Josip Sladović, Korčula. Vaše nas je pismo rastužilo. Dalmacija nas je oduvijek najbolje razumjela, pa nas boli, što su mnogi uslijed oskudice morali prestati biti našim pretplatnicima. Nadamo se međutim da će do godine biti bolje. Pozdravite nam sve naše stare prijatelje i nek nas ne zaborave.

Osnovna škola, Pleternica. Poslali smo zatraženih 15 komada. Veoma smo Vam zahvalni na pažnji.

Drag. Lukež, Sušak. Primili smo kartu, pa smo postupali u smislu danih nam uputa. Javite nam se kadgod i suradujom. Bratski istarski pozdrav!

ZABAVNI KUTIĆ

ZAGONETNE STEPENICE

Vodoravno i uspravno:

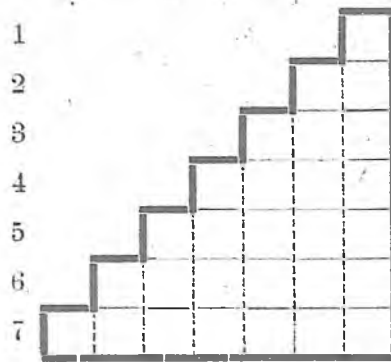
1 seljačko oruđe kojim se kosi, 2 prištevi na tijelu, 3 ono na što se sije, 4 ljekarna, 5 naopako: muško ime, 6 veli, reče, 7 onaj dio svijeta preko mora, 8 svada (turski), 9 slatko piće za zajutak, 10 prvi čovjek iz raja.

SLOGOVNICA

Od slogova: ba, da, den, e, e, gar, go, i, je, la, rak, ri, si, sri, stra, ti, to, u, va, zla — treba složiti riječi ovih značenja: 1 dan u sredini tje-dna, 2 krastavač, 3 draga kovina, 4 prva žena iz raja, 5 naša pokrajina pod tudinom, 6 snaga, moć, 7 krvoločna životinja, 8 životinja koja živi u vodi, 8 raj, mjesto blaženih.

Prva slova sviju riječi čitana redom opisa ozgo dolje daju jednu knjižicu za mladež od Josipa Kraljića.

ČAROBAN TROKUT

1 kraći oblik riječi: ka, 2 stari veznik, kao uzrečica, 3 šahovski izraz, 4 skraćeno žensko ime, 5 marljiv, radin, 6 drvena kućica, 7 lokot.

Vodoravno i uspravno jednako se čita.

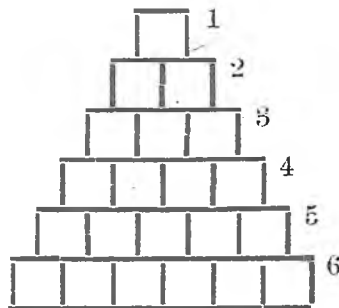
ŠARADA

Pred skraćeno žensko ime
Zabavište kada stane,
Opet jedno žensko ime
Iz ovoga tad nastane.

ŠARADA

Uzmi jedno muško ime
Pa mu dodaj drugo,
Pa oboje daće jedan
Grad gdje erci žive dugo.

ZAGONETNA PIRAMIDA

1 slovo, 2 upitna čestica, 3 uzvisina u erkvi (gdje su orgulje), 4 gornji sloj drveta, 5 muslimanska sveta knjiga, 6 rijeka kod Karlovca.

Riječi se sastavljaju jedna od druge tako da se uvijek doda po jedno slovo, a ne mora se ništa razmještavati.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara: Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a.